

11 anys, 111 visions

Exposició «11 anys, 111 visions (1993-2004)», organitzada per Fotògrafs per la Pau, a la casa de Cultura de Girona. Catàleg realitzat per l'Arxiu d'imatges Emili Massanes i l'Àrea de Cultura de la Diputació de Girona.

La celebració d'11 anys i 111 exposicions realitzades a partir d'una il·lusió particular, les accions d'un col·lectiu com Fotògrafs per la Pau, l'edició d'aquest llibre i l'exposició que l'acompanya, són com a mínim per emocionar-se.

És de felicitació com en Rafa Bosch i el seu germà Lluís, amb una iniciativa particular, engendressin el que més tard seria tot un referent per a la vida fotogràfica gironina.

El projecte va iniciar-se de forma molt discreta amb una primera exposició d'inauguració del *pub* Es Toc i ha anat creixent fins a la majoria d'edat, que ha comportat, entre altres coses, l'exposició i el llibre que avui ho celebren. Durant aquest temps han sabut produir una dinamització a tota una sèrie de generacions de fotògrafs que han trobat l'espai i el caliu humà necessaris per desenvolupar les seves tècniques d'imatge.

No és fàcil des de la iniciativa privada crear un corrent i un espai d'expressió artística com aquest. La fotografia no

ha estat mai el centre d'interès de les programacions de les sales d'exposicions i galeries privades. I obrir-se camí no és fàcil. A les 111 exposicions i durant aquest 11 anys li han seguit altres iniciatives per difondre l'art de la fotografia.

Per poder fer realitat aquesta efemèride han tingut l'ajuda de l'ONG Fotògrafs per la Pau, entitat gironina d'acció humanitària sense precedents. Formada per una sèrie de fotògrafs sensibles a la realitat del món, i amb ganes de fer alguna cosa per denunciar les injustícies i ajudar els afectats, ha desenvolupat un treball humanitari admirable al llarg també d'aquests 11 anys.

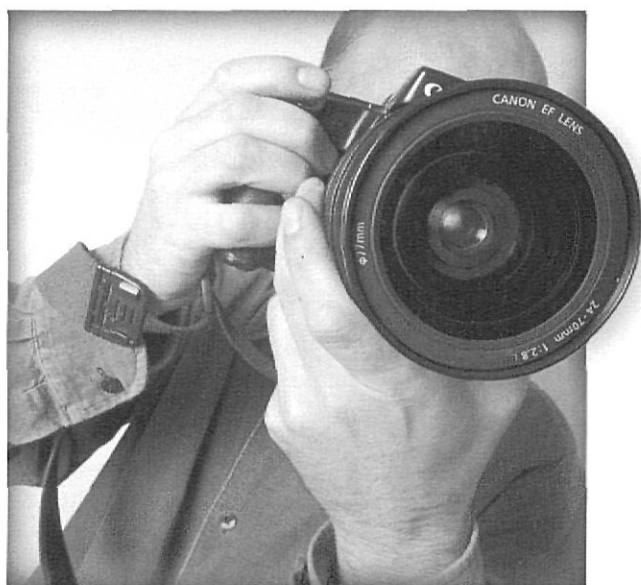
La tasca dels germans Bosch i l'espurna de Fotògrafs per la Pau seguiran, sens dubte, sempre enceses. I una mostra d'això són els 90 fotògrafs que amb els seus diferents treballs participen en aquest aniversari en forma d'exposició i llibre.

Iniciatives i tasques tan humanes i admirables sempre tindran un reconeixement per part de la

societat, i més per part dels amics i coneguts dels qui les tiren endavant. Enhorabona, i que tots quedin bé a la foto de família, perquè l'ense-

nyarem als nostres descendents com a exemple a seguir d'unes bones i humanitàries persones.

Joan Vicens i Tarré

Dones: cent anys d'imatges

El mes de març passat es va poder veure a la Casa de Cultura Tomàs de Lorenzana de Girona una exposició realitzada per l'Arxiu d'imatges Emili Massanes i Burcet i centrada en les dones i el seu paper en la vida social, familiar i cultural de la nostra societat, al llarg del passat segle.

A través d'un recull de les imatges conservades en els seus fons, format per un total de 300 fotografies —110 en suport físic i la resta en digital—, l'Arxiu ens proposa un recorregut estructurat en vuit àmbits que abraça aspectes diversos de la vida femenina de l'època i del rol que hi ha tingut la dona en cada cas.

Concretament, aquests àmbits són:

- La dona i la família. Ens mostra com fa pocs anys la dona era el veritable pal de paller d'aquesta creació social.

- La dona i el treball. En l'àmbit social aquesta és la part més interessant de l'exposició, ja que a través de les imatges podem veure la important contribució que feia la dona a l'economia familiar. Això sí, sovint a través de feines poc qualificades, gens agradables i pitjor pagades. Recomanem fixar-se en la fotografia de la fàbrica Grober l'any 1911, que permet constatar com bona part de la tan esbombada industrialització catalana es basava en el treball de dones i infants, amb sous de misèria i condicions laborals terribles.

- La dona i l'educació. En aquest apartat podem observar l'evolució que ha tingut l'educació femenina, que ha passat de ser exclusiva d'una minoria ínfima, bàsicament adreçada a formar senyoretetes amb bona educació per trobar un marit, a convertir-se en un dret generalitzat.

- La dona i el vestit. Potser podria semblar un apartat típic, atès que l'evolució de la moda sempre s'ha relacionat amb el gènere femení. Doncs, ens permet veure el progressiu alliberament social de la dona: de vestits encarcerats i incòmodes, que delataven i diferenciaven la seva situació dins l'escala social, s'ha passat a un vestuari més lliure i còmode, més d'acord amb la societat actual.

- La dona, festes i tradicions. La dona sempre ha gaudit d'un lloc destacat en les festes i tradicions, tot i que generalment en una posició subalterna.

- La dona i l'esport. Aquestes imatges permeten copsar com, de mica en mica, l'univers de la dona s'ha anat obrint a àmbits socials més amplis.

- La dona i l'espectacle. En aquest apartat trobem fotos d'una gran força i interès, ja que l'espectacle ha estat un dels pocs terrenys on les dones han pogut sortir de l'estreta presó que suposava la vida familiar tradicional.

- Finalment, l'exposició es tanca amb un apar-

tat molt divers dedicat a la dona i la vida quotidiana, que resumeix els anteriors en unes poques imatges.

En definitiva, ens trobem davant una exposició fotogràfica d'un gran interès, a través de la qual hom pot extreure dues gans

llicions: la importància que té la imatge com a font documental per a l'estudi de la història, i la difícil, i sovint desconeguda, evolució de la dona dins la nostra societat a partir d'una posició totalment subalterna. En aquest sen-

tit cal aplaudir la voluntat del comissariat de l'exposició de fer un homenatge genèric a les dones anònimes, de totes les edats i condicions, que són les veritables protagonistes de la història.

Lluís Jaume Buscató i Somoza

Sobre la cançó tradicional

Com més antigues, anònimes, rurals i ingènues, millor. Així les volien, les cançons tradicionals, els folkloristes que, empesos per la vena romàntica i guiats per aquests criteris, trescaven per valls i muntanyes en la seva recerca i captura. Quines joies, doncs, el cicle de cançons del comte Arnau, per exemple, amb les seves arrels entortolligant-se amb les del país i la llengua en formació. De tan remotes, altres es perdien en la nit del temps. Sense rastre de la seva gestació, no pertanyien a ningú i per això ens pertanyen a tots. Melodies i lletres de creació col·lectiva, obra del poble -i tots som poble-, responien, responen-i respondran a l'essència del país, a aquest poble que és sobretot la bona gent, gent del terròs que distingeix el bé del mal tan clarament com un paller d'una paller, perquè abans que el fum de les fàbriques no ho emboirés tot, el món era senzill i ordenat i la gent cantava amb veu serena, clara i sense renecs. Així era la cançó, arrelada fins al fons de l'ànima col·lectiva, atemporal però preindustrial en qualsevol cas, rural i cristiana, així eren les cançons populars, o així les volien considerar i així les seleccionaven i les escrivien.

Tot just ara, en aquest nostre present de descreguts, revisitem els mites i els prejudicis damunt els quals els folkloristes varen fer els seus aplecs de flors boscanes per mostrar-les a les generacions de granja que vindrien. Amb la distància se'ns apareixen més intencionades les seves seleccions i els seus oblits, els seus rebuigs, les recerques desateses. Les cançons eròtiques o les políticament incorrectes, les que usen registres lingüístics no prou modèlics encara ara es recuperen, malgrat el sedàs espès pel qual foren passades. En canvi, menys càndids i menys espontanis apareixen, per exemple, els goigs del barroc, on trobem una pietat dirigida per clergues lletraferits que adopten un to narratiu, didàctic, proper i literàriament molt eficaç per adreçar-se a peregrins i devots: el lloretenc Felip Gibert amb els seus *Triomfs a Santa Cristina* (s. XVI), els goigs dedicats a Sant Feliu pel rector de Parlavà, Bernat Cabaieu (1618), o els coetanis de Sant Ferriol, escrits pel rector Antoni Casanova.

Alguns dels esforços dels etnomusicòlegs actuals consisteixen en exercicis de contextualització històrica de cançons que es voldrien més aviat intemporals i ennuvolades. Recentment, el Grup de Recerca Folklorica d'Osona ha editat *Cançons de la Història de Catalunya* (Ed. Farell, 2004), on es recuperen cançons -la majoria, de transmissió exclusivament oral- que il·lustren i comenten determinats fets històrics, moltes de les quals s'havien escapat del caçapapallones d'altres antòlegs. Una altra cançó del bandoler Serrallonga dóna una versió en primera persona del bandolerisme del XVII; al mateix segle, a un romanç que du la notícia de la crema de l'església de Riudarenes pels terços castellans se li ajunta la melodia d'una picant cançó de segadors i comença a rodar el que, segles a venir, esdevindrà l'himne nacional. D'entre les de les terres gironines, *Girona està sitiada* i *Malaparte* evocuen la Guerra del Francès, i *La crema de Ripoll* recorda els fets bèl·lics de la vila durant la primera guerra carlina. Situades en el seu context, apareixen menys innocents, sotmeses a certs interessos polítics i socials, amb un determinat origen i determinades transformacions en el temps, però no pas per això perden el seu poder de fascinació, ans al contrari.

Josep Pujol i Coll